

THE ROLE OF A PHYSICAL EDUCATION TEACHER IN SHAPING THE SPORTS CULTURE OF STUDENTS IN UKRAINIAN SCHOOLS РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У ФОРМУВАННІ СПОРТИВНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ В УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛАХ

Molotylnikova V.S. / Молотильнікова В. С.,

*Lecturer, Department of Physical Culture and Sports,
ORCID 0000-0002-5941-8204*

Buchkov O.Y. / Бичков О.Ю.,

*Lecturer, Department of Physical Culture and Sports,
ORCID 0000-0003-1183-4062*

V.O. Sukhomlynskyi National University of Mykolaiv, Ukraine /

викладач кафедри фізичної культури та спорту

Миколаївський національний університет ім. В.О.Сухомлинського,

Миколаїв, Україна

Lozhenko K.V. / Ложенко К.В.

fourth-year student majoring in 014.11 Secondary Education (Physical Education)

Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlynsky.

Physical Education Teacher at Mykolaiv Lyceum No. 34 of the Mykolaiv City Council.

студентка IV курсу спеціальності

014.11 Середня освіта (Фізична культура)

Миколаївський національний університет ім. В.О.Сухомлинського,

вчитель фізичної культури

Миколаївський ліцей №34 Миколаївської міської ради

Анотація. Освітня реформа «Нова українська школа» (НУШ), яка сьогодні впроваджується у середні класи закладів загальної середньої освіти повинна докорінно змінити ставлення учнів, вчителів та батьків учнів до освітнього процесу, адже змінює підходи до навчання та виховання здобувачів освіти. Міністерство освіти та науки України стверджує, що реформа має змінити заклади освіти на школу нових можливостей, оскільки це територія позитиву та розуміння.

Ключові слова: Нова українська школа (НУШ), фізична культура, педагогічні уміння, фізичне самовдосконалення.

Вступ.

В останні роки проблема збереження здоров'я дітей шкільного віку та молоді, їх оздоровлення та профілактика найбільш розповсюджених "шкільних" хвороб є предметом фундаментальних наукових досліджень.

Основними принципами освітнього процесу, який забезпечується в НУШ мають бути принципи співпраці між учнем та вчителем – дитиноцентризму та педагогіки партнерства. Відповідно до суті цих принципів в центрі освітнього процесу поставлена дитина з її індивідуальними особливостями, мотивами та потребами до навчання. Важливим компонентом освіти в НУШ є підтримка дітей та розвиток в них критичного, незалежного мислення, самоповаги та впевненості в собі [1], формування учня, який творчо та креативно підходить до здобуття знань, а не лише відтворює почуту інформацію та виступає пасивним виконавцем завдань під час уроку.

Виклад основного матеріалу.

У вітчизняній науковій та методичній літературі на сьогодні спостерігається значна частина наукових праць присвячених впровадженню освітньої реформи у

процес фізичного виховання учнів. Так системні дослідження щодо особливостей фізичного виховання, формування ключових компетентностей у фізичне виховання школярів Л. Гриневич (2016); С. Моїсєєв, (2019); Н. Москаленко, Н. Сороколїт, І. Турчик (2020); Р. Шиян (2017); Б. Цюпак (2020) та інші. Науковці акцентували увагу на розроблені стандарту нової української школи та програмного забезпечення [1, 2, 6]; можливостях та ризиках запровадження компетентнісного навчання у фізичному вихованні [3, 4, 5]; формуванні готовності учителів фізичної культури здійснювати свої професійні обов'язки в нових реаліях; підборі ефективних засобів фізичного виховання в умовах нової української школи.

Предмет «Фізична культура» в НУШ впроваджується на основі вимог модельної навчальної програми. Позитивними сторонами цієї програми є те, що вона є логічним продовженням попередньої навчальної програми – базується на принципі варіативності, має розподіл на інваріантну та варіативну складову. Це в свою чергу, легко сприймається в освітньому процесі вчителями. Однак, недоліком вважаємо впровадження трьох, чотирьох одночасно в одному уроці. Це унеможлиблює, на нашу думку, дотримання безпечного проведення уроку, а також не можна дотриматися принципу послідовності в навчанні руховим діям, тому що вчителю необхідно упродовж уроку давати знання, вміння та навички одразу з трьох чи чотирьох варіативних модулів. Ще одним недоліком вважаємо – відсутність кількісних показників контролю за якістю засвоєння фізичних вправ. Скасування оцінки за динаміку розвитку фізичних якостей та скасування орієнтовних навчальних нормативів, може негативно вплинути на рухову активність, фізичну підготовленість і, як наслідок, суттєво знизить рівень фізичного здоров'я учнів

Учитель фізичної культури – це педагогічний працівник високої культури, великої душі і доброго серця, провідник ідей державотворення, який має спеціальну підготовку і професійно проводить навчально-виховну роботу в освітньо-виховних закладах середньої освіти, спрямовану на формування у дітей і молоді фізичного та морального здоров'я, підготовку до ведення активного способу життя [3].

Відомо, що успіхи фізичного виховання школярів залежать від багатьох чинників: стану здоров'я, рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості, матеріально-спортивного забезпечення, методики навчально-виховного процесу, ставлення педагогічного колективу, батьківської громадськості до засобів фізичної культури. Проте найважливішим чинником є професійна готовність учителя фізичної культури [4].

Українське шкільництво в умовах сьогодення ставить перед учителем фізичної культури вимогу «забезпечити виховання в дітей бережливого ставлення до власного здоров'я і здоров'я ближнього». Це повинно проходити шляхом вирішення таких завдань:

- формування поняття про те, що піклування людини про своє здоров'я, фізичний розвиток є не тільки її особистою справою, а й суспільним обов'язком;
- сприяння правильному фізичному розвитку і зміцненню здоров'я;

- розвиток основних видів рухових дій, формування рухових умінь і навичок;
- виховання стійкого інтересу і потреби в систематичних заняттях фізичною культурою;
- формування в учнів правильної постави, підтягнутості й охайності;
- формування навичок фізичного самовдосконалення і ведення здорового способу життя;
- удосконалення фізичної та психологічної підготовки до активного життя і професійної діяльності на принципах, які забезпечують оздоровчу спрямованість та індивідуальність підходів;
- використання різних форм рухової активності та інших засобів фізичного удосконалення [5].

Формування національної системи фізичного виховання школярів вимагає нового змісту та пошуку ефективних форм, засобів і методів, високо професійної підготовки шкільного вчителя, створення відповідного навчально-методичного забезпечення.

У свій час П. Лесгафт писав: «Учитель повинен бути освіченою людиною, повинен добре розуміти свій предмет, а також значення форми і функцій організму молодої людини, а головне повинен сам бути цілком дисциплінованою і стриманою людиною, яка витончено володіє своїми діями» [2].

Нині перед учителем фізичної культури стоїть проблема зробити фізичне виховання процесом безперервної дії (заняттям впродовж усього життя). Це означає, що вчитель не має права обмежувати свою діяльність епізодичними заходами з фізичного виховання або лише час від часу залучати до цього процесу інших осіб [6].

Сьогодні на порядок денний роботи фахівця час висуває питання про фізичне виховання школярів як систему всезагального обов'язкового навчання основ здоров'я і гігієнічного виховання. Виходячи із цього, він повинен знати і вміти:

- ✓ Як організувати заняття з дітьми з різним станом здоров'я та рівнем фізичної підготовленості;
- ✓ Як зробити заняття цікавими, щоб викликати інтерес і стимулювати бажання до фізичного самовдосконалення учнів;
- ✓ Як пов'язати інтереси батьків і дітей із питань фізичного виховання;
- ✓ Які форми позаурочних занять і коли бажано використовувати, щоб вони з одного боку, стали продовженням уроку, а з іншого – підготовкою до наступних;
- ✓ Як підготувати малят до шкільного режиму ще у стінах дошкільних закладів;
- ✓ Як організувати роботу за місцем проживання;
- ✓ Що робити з обдарованими дітьми, які прагнуть до спортивної досконалості;
- ✓ Як створити належну матеріальну базу;
- ✓ Як залучити до фізичного виховання весь педагогічний колектив, медичних працівників і громадські організації, актив школи.

Як бачимо, на сучасному етапі шкільна фізична культура чекає високопрофесійного учителя, який умів би організувати навчально-виховний процес так, щоб забезпечувати формування особистості школяра, розвиток у діалектичному взаємозв'язку його фізичних, духовних, морально-вольових якостей [2].

Специфіка роботи вчителя фізкультури полягає у тому, що, з одного боку, він виступає як «чистий» учитель (предметник), який проводить уроки, а з іншого – як організатор процесу фізичного виховання школярів, що спрямовує зусилля на залучення всіх учасників навчально-виховного процесу до систематичних занять руховою активністю. Це можливо за умови залучення до цієї проблеми всього дорослого оточення дитини (батьків, педагогів, громадськості), об'єднання зусиль державних, громадських організацій, що займаються питаннями виховання, охорони і зміцнення здоров'я дітей [4].

Слова «учитель фізичної культури» для кожної людини асоціюються зі спогадами про свого шкільного вчителя; найчастіше у пам'яті відтворюються не стільки окремі професійні якості, скільки особистість наставника. Тому учителем може бути лише та особистість, яка володіє такими особистісними якостями:

- любити дітей, що проявляється в гуманності, доброті, милосерді. Педагог без любові до дитини – писав В. Сухомлинський – «це все одно, що співак без голосу, музикант без слуху, живописець без відчуття кольору». Йдеться про мудру, добру й вимогливу любов, що вчить жити. Учителю слід свято пам'ятати, що перед ним не просто діти, яких потрібно виховувати та навчати, а яскраві неповторні особистості, індивідуальності, які він повинен поважати, цінувати, з повагою ставитися до дітей різних національностей, віросповідань, культурних традицій та допомогти їм стати досконалішими, здоровішими;

- мати стабільний позитивний настрій, володіти почуттям гумору; мати здатність розуміти природу людських стосунків;

- оптимістично підходити до учня з упевненістю, що він завжди може бути кращим, фізично й духовно досконалішим;

- уміти знаходити спільну мову із школярами, батьками, педколективом та соціальним оточенням, причетним до проблем збереження і зміцнення здоров'я молодого покоління;

- професіоналізм, бездоганне володіння теорією і методикою фізичного виховання, яку викладає вчитель, глибока й оптимістична переконаність у правильності власних професійних дій;

- бути творчою конкурентно-спроможною особистістю, постійно вдосконалювати свою майстерність; вивчати провідний педагогічний досвід, творчо застосовувати й розвивати його, постійно стежити за новинками педагогічної, методичної, психологічної літератури, фахових видань, володіти різноманітними методиками фізичного виховання дітей;

- бути інтелігентною особистістю, яку характеризує ерудиція, високий рівень культури, здатність до глибокого самоаналізу, постійний інтерес до всього нового, прогресивного [5].

Якщо учитель – не професіонал, то передусім страждають діти, причому процес втрати необхідних знань, переконань щодо необхідності систематичних занять руховою активністю особистості часто буває незворотним процесом фізичного розвитку. Тому вимоги до особистості майбутнього педагога серйозні. Передусім необхідно цілісно підходити до вивчення особистості вчителя фізичної культури, що не суперечить виокремленню в кожного педагога чогось оригінального та неповторного. Це знаходить відображення в професіограмі.

Висновок.

Таким чином, роль фізичної культури та фізичних вправ в житті школяра незаперечна велика, вона сприяє збільшення рухової активності, поліпшення роботи серцево-судинної системи, м'язів і зміцненню здоров'я в цілому. Освітня реформа має низку переваг, однак її ефективне впровадження у фізичне виховання потребує значних зусиль. Деякі з них, які пов'язані з урегулюванням законодавчої бази, залежать від центральної влади, інші – від обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та від органів місцевого самоврядування.

Література

1. Гриневич Л. Нова українська школа: основи стандарту освіти, 2016. 64 с.
2. Моїсеєв С.О. Потеряйко С.М. Ризики та можливості компетентнісно орієнтованого фізичного виховання учнів Нової української школи. Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах: зб. стат. XV Міжнар. наук. конф. (м. Харків, 8-9 лютого 2019). Харків. т. 2. С. 101–105.
3. Москаленко Н.В., Сороколіт, Н.С. Турчик, І.Х. Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа». Наук. часопис ім. М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. пр. Київ. ЗК(123)20. С. 364–371.
4. Турчик І.Х., Сороколіт, Н.С. Цюпак, Б. Формування громадських та соціальних компетентностей в учнів засобами фізичного виховання. *Наук. часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. Вип. 1 (121). С. 102– 107.
5. Шиян Р. Б. Типова освітня програма першого циклу початкової освіти. Цикл І (1-2 класи), розроблена під керівництвом. URL: <https://mon.gov.ua>.
6. Sorokolit, N., Lukjanchenko, M., Turchyk, I. & Chopyk, R. (2021). New Ukranian School Educational Reforms and Proffessional Mastership of the Physical Education Teacher. Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference (May 28th-29th). Rēzekne. Vol. IV. P. 179–189.

References

1. Hrynevych, L. New Ukrainian School: Basics of Education Standards, 2016. 64 p.
2. Moiseiev, S.O., Poteriyako, S.M. Risks and Opportunities of Competency-Oriented Physical Education of Students in the New Ukrainian School. Problems and Perspectives of Development of Sports Games and Martial Arts in Higher Educational Institutions: Collection of Articles. XV International Scientific Conference (Kharkiv, February 8-9, 2019). Kharkiv, Vol. 2. Pp. 101–105.
3. Moskalenko, N.V., Sorokolit, N.S., Turchyk, I.K. Key Competencies in Physical Education

of Schoolchildren within the Framework of the "New Ukrainian School" Reform. Scientific Journal named after M.P. Dragomanov. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Education and Sports): Collection of Scientific Works. Kyiv. 3K(123)20. Pp. 364–371.

4. Turchyk, I.K., Sorokolit, N.S., Tsiupak, B. Formation of Civic and Social Competencies in Students through Physical Education. Scientific Journal of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov. 2020. Issue 1 (121). Pp. 102–107.

5. Shyian, R.B. Typical Educational Program of the First Cycle of Primary Education. Cycle I (Grades 1-2), Developed under the Guidance. URL: <https://mon.gov.ua>.

6. Sorokolit, N., Lukjanenko, M., Turchyk, I. & Chopyk, R. (2021). New Ukarinian School Educational Reforms and Proffessional Mastership of the Physical Education Teacher. Society. Integration. Education: Proceedings of the International Scientific Conference (May 28th-29th). Rēzekne. Vol. IV. P. 179–189.

Abstract. *The educational reform "New Ukrainian School" (NUS), currently being implemented in the middle grades of general secondary education institutions, is intended to fundamentally change the attitudes of students, teachers, and parents towards the educational process, as it alters approaches to teaching and upbringing of learners. The Ministry of Education and Science of Ukraine asserts that the reform aims to transform educational institutions into schools of new opportunities, as it represents a territory of positivity and understanding.*

Key words: *New Ukrainian School (NUS), physical education, pedagogical skills, physical self-improvement.*